

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

Соціальна політика

Методичні вказівки
та завдання для контрольних робіт
для студентів галузі знань 1301 «Соціальне забезпечення»
напряму підготовки 6.130102 «Соціальна робота»
заочної форми навчання

Обговорено і
рекомендовано на засіданні
кафедри гуманітарних дисциплін
Протокол №4
від 30 жовтня 2014 р.

Чернігів - 2014

Соціальна політика. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт для студентів галузі знань 1301 «Соціальне забезпечення» напряму підготовки 6.130102 «Соціальна робота» заочної форми навчання/ Укл.: Євдокименко Р.І. – Чернігів:ЧНТУ, 2014-с. 35

Укладач: Євдокименко Раїса Іванівна, старший викладач
кафедри гуманітарних дисциплін,
Навчально-наукового інституту права і соціальних
технологій

Відповідальний за випуск: Ємець Наталія Анатоліївна,
завідувач кафедри гуманітарних дисциплін
кандидат філософських наук, доцент

Рецензент: Бондар Василь Васильович,
професор кафедри соціальної економіки та ринкових
відносин
кандидат економічних наук
Чернігівського національного технологічного університету

Зміст

Передмова.....	4
1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Соціальна політика».....	5
2 Варіанти завдань та методичні поради до виконання контрольної роботи.....	11
3 Рекомендована література.....	30
4 Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю.....	32

ПЕРЕДМОВА

Спеціалісти з соціальної роботи оволодівають широким колом знань з соціологічних, правових, психолого-педагогічних і медичних наук. Першорядне значення для них має, зокрема, соціальна політика держави. Адже соціальна робота є інструментом її втілення у життя, виражає політико-правову відповідальність держави перед населенням. Глибоке усвідомлення соціальної політики України допоможе засвоєнню майбутніми фахівцями змісту, напрямів методики соціальної роботи, її методологічних, правових, етичних, економічних, організаційних засад, взаємозв'язку з іншими людинознавчими науками й актуальними запитамі суспільної практики.

Соціальна політика – найважливіший критерій розвиненості держави. Знаменно, що вже у ст. 1 Конституції нашої країни підкреслено: “Україна є соціальна держава”. А в наступних статтях розкрито суть цієї категорії, намічено конкретні шляхи її правового забезпечення. За період, що минув після прийняття нашого Основного Закону (від 28 червня 1996р.) Верховною Радою, Президентом і Кабінетом Міністрів України робляться спроби на конституційній основі сформувати і втілити у життя цілісну соціальну політику, покликану сприяти адаптуванню населення до принципово нових економічних умов, надати цьому процесу позитивної динаміки, призупинити і подолати системну кризу, якою охоплене українське суспільство внаслідок невдалого його реформування.

Учбовими планами інституту передбачено, що в міжсесійний період студенти заочної форми навчання за напрямом підготовки “Соціальна робота” мають виконати контрольну роботу з предмета “Соціальна політика”.

Загальний обсяг домашньої контрольної роботи повинен налічувати 20-24 сторінки учнівського зошита. На початку роботи слід обов'язково подати формулювання всіх трьох питань відповідного варіанту. Всі сторінки зошита необхідно пронумерувати та залишити поля для зауважень рецензента.

Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути глибоко осмислені і викладені в логічній послідовності. Ґрунтовні відповіді забезпечуються серйозним підбором і опрацюванням літератури. Крім рекомендованої бажано використати і інші джерела: нормативні акти (закони), монографічну, журнальну літературу та газети, які дають сьогодні багато матеріалу є цієї тематики. (Особливу увагу зверніть на журнал “Соціальний захист” і газету “Соціальна політика”).

При використанні в роботі цитат у виносці внизу аркуша слід вказати джерело, з якого вони запозичені (прізвище автора, назва, місце та рік видання підручника чи монографії, № журналу, сторінка).

В кінці роботи обов'язково вказується відповідно оформлений перелік літератури, використаний при її написанні, також дата виконання роботи та особистий підпис студента.

Критеріями оцінки контрольної роботи буде як правильність відповідей, так і вміння аналізувати відповідний матеріал, робити самостійні висновки. Високої оцінки заслуговуватиме та робота, яка написана самостійно, творчо та грамотно.

2 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання теорії соціальної політики.

Тема 1. Соціальна політика як функція державного управління та її складові

Ключові слова і терміни дисципліни та їх значення: соціальні потреби, соціальні нормативи, соціальні стандарти, соціальні відносини, соціальне управління, соціальна політика. Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики. Суб'єкти, об'єкти, принципи та механізми реалізації соціальної політики.

Соціальна політика як важлива складова внутрішньої політики держави, її зв'язок з економічною політикою. Роль держави в реалізації соціальної політики. Генезис соціальної держави (історичний аспект).

Взаємозв'язок дисципліни «Соціальна політика» із суміжними дисциплінами. Соціальна політика і соціальна справедливість. Розподіл і забезпечення соціальної справедливості.

Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 2. Становлення ринкової економіки в Україні та зміни в соціальній політиці

Соціально-економічні перетворення в Україні і формування соціально орієнтованої ринкової економіки. Соціальна політика в командно-адміністративній і ринковій системах господарювання: загальне і відмінне.

Характеристика моделей соціальної політики в державах з ринковою економікою. Соціальні стратегії економічних реформ в Україні. Соціальні наслідки та причини загострення соціальних проблем в Україні в результаті реформ. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні.

Стратегії, цілі та пріоритети в соціальній політиці. «Свобода сильним і захист слабких» як головний принцип соціальної політики в нових економічних умовах. Пріоритетні напрями соціальної політики України в перехідний до ринку період.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Наукові засади і наукове забезпечення соціальної політики: необхідність, значення. Соціальні нормативи як відправна точка формування соціальної політики. Структура, класифікація і характеристика соціальних нормативів.

Державні соціальні стандарти- основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт. Принципи, цілі і завдання соціальної стандартизації. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій.

Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні.

Характеристика основних чинних законодавчих і нормативних актів, що регулюють соціальні відносини. Закони України «Про межу малозабезпеченості», «Про мінімальний споживчий бюджет», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про оплату праці», «Про зайнятість населення», «Про освіту», «Про пенсійне забезпечення», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону здоров'я». Нерозв'язані проблеми нормативно-правового забезпечення для розробки та реалізації стратегії і тактики соціальної політики в Україні.

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

Соціальна сфера як підсистема суспільного організму і її роль у вирішенні соціальних проблем. Групи інститутів, що реалізують функції і відносини соціальної сфери. Галузі соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, соціальний захист населення) та їх структура. Напрямки діяльності галузей соціальної сфери. Сутність державного планування та управління розвитком соціальної сфери. Рівні управління соціальною сферою.

Джерела фінансування соціальної сфери. Бюджетне і позабюджетне фінансування розвитку соціальної сфери. Державні соціально-страхові фонди. Нова роль і функції державного і місцевих бюджетів у вирішенні соціальних проблем. Сучасний стан і проблеми розвитку соціальної сфери в Україні.

Завдання і напрямки покращення фінансування соціальної сфери в Україні.

Змістовий модуль 2. Соціальний захист людини як система

Тема 5. Соціальний захист людини як система

Сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення», «соціальна допомога» і «соціальна підтримка» та взаємозв'язок між ними. Співвідношення соціального захисту та його складових. Історичні аспекти розвитку соціального захисту.

Необхідність соціального захисту в умовах ринкової економіки. Соціальний захист як важлива складова соціальної політики.

Принципи, на яких будується система соціального захисту в соціально орієнтованій ринковій економіці.

Соціальний захист як система. Об'єкти і суб'єкти соціального захисту. Види подій, що вимагають соціального захисту та організаційно-правові форми його реалізації.

Загальна характеристика основних складових соціального захисту населення.

Пріоритетні напрямки розвитку соціального захисту в Україні: вдосконалення макроекономічних умов для матеріального самозабезпечення працюючих; створення системи соціального страхування; забезпечення ефективної зайнятості; співіснування і взаємодоповнення систем соціального страхування; вдосконалення державної соціальної допомоги; розвиток суспільної благодійності; здійснення докорінної реформи заробітної плати з метою підвищення ціни робочої сили і створення надійного мотиваційного механізму; розвиток соціальної сфери тощо.

Враховання інтересів специфічних груп населення в реалізації соціального захисту. Вдосконалення організації соціального захисту населення.

Розвиток соціального захисту в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

Характеристика категорії «економічно активне населення». Об'єктивна необхідність соціального захисту цієї категорії населення. Схема соціального захисту економічно активного населення.

Надання економічної свободи громадянам, створення умов для продуктивної праці, для прояву ініціативи, самостійності підприємництва як центральна ланка соціального захисту працюючих. Захист населення від безробіття та захист безробітних. Фонд страхування у разі безробіття. Схема надання різних допомог по безробіттю в Україні. Додаткові гарантії щодо працевлаштування. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів.

Мінімальна заробітна плата та її гарантії в системі соціального захисту. Індиксація заробітної плати працюючих як елемент захисту в умовах інфляції. Компенсація втрати частки заробітної плати у зв'язку із затримкою її виплати. Компенсація ушкодження здоров'я від нещасного випадку та профзахворювання.

Перелік видів допомоги для безробітних у розвинутих країнах.

Характеристика інших складових соціального захисту економічно активного населення (індиксація трудових заощаджень, захист інтересів споживачів тощо).

Оцінка сучасного стану соціального захисту економічно активного населення та нагальні проблеми, що потребують вирішення.

Тема 7. Соціально-трудова конфлікти, їх урегулювання та подолання

Соціально-трудова конфлікт у системі соціальних протиріч. Суть і різновиди соціально-трудова конфліктів. Причини та функції соціально-трудова конфліктів. Основні аспекти взаємозв'язку соціально-трудова і соціально-політичних конфліктів.

Умови виникнення конфлікту з конфліктної ситуації і стадії його розвитку.

Методи управління соціально-трудова конфліктами, які сприяють їх подоланню.

Стратегії переговорів (традиційна і колаборативна) у вирішенні конфліктів соціально-трудова характеру.

Посередництво і головні умови досягнення успіху в переговорах.

Страйки як крайній захід колективних трудових суперечок, їх суть, різновиди і проблеми врегулювання та вирішення.

Соціальне партнерство, його примирна функція в досягненні злагоди в колективному трудовому спорі (конфлікті).

Тема 8. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

Захист соціально вразливих категорій населення як пріоритетний напрямок соціальної політики і соціального захисту. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки і захисту соціально вразливих категорій населення.

Державна молодіжна політика. Гарантії соціального захисту молодих громадян. Фінансування молодіжної соціальної політики. Центри соціальних служб для молоді (ЦССМ) та напрями їх діяльності. Види соціальних послуг для молоді в ЦССМ.

Державна допомога сім'ям з дітьми та її види. Форми соціального захисту багатодітних матерів та неповних сімей. Специфічні правові гарантії соціального захисту окремих соціально вразливих верств населення.

Оцінка сучасного стану та пріоритетні напрямки вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.

Тема 9. Захист і соціально-трудова реабілітація інвалідів

Поняття інвалідності, її причини та види. Сутність соціальної політики стосовно інвалідів. Правові засади і основні складові соціального захисту інвалідів в Україні.

Соціально-побутові заходи та медико-соціальні аспекти захисту інвалідів.

Гарантії працевлаштування інвалідів. Діюча система квотування робочих місць. Розвиток нетрадиційних, гнучких форм зайнятості інвалідів.

Реабілітаційні програми і заходи щодо активізації життєдіяльності інвалідів. Пенсійне забезпечення інвалідів.

Актуальні проблеми посилення захисту і соціально-трудової реабілітації інвалідів та шляхи їх вирішення.

Тема 10. Державна підтримка сімей з низькими доходами

Доходи населення та їх соціально-політичні виміри. Основні форми, джерела та види доходів населення. Основні причини нерівності доходів населення. Особливості розподілу доходів в Україні.

Крива Лоренца, показники Джинні та децильності як індикатори ступеня нерівності в розподілі доходів і суспільного багатства.

Нормативно-правова база визначення рівня доходу, що дає право на державну допомогу. Прожитковий мінімум як основа соціальних гарантій доходів населення. Прожитковий мінімум, мінімальний споживчий бюджет, межа малозабезпеченості.

Бідність як об'єкт соціальної політики. Поняття та методологічні підходи до оцінки бідності. Межа, рівень та глибина бідності. Крайня форма бідності. Критерії та масштаби бідності в Україні. Межа бідності в Україні.

Причини появи та прогресування бідності в Україні. Регіональна варіація бідності населення в Україні.

Стратегічні напрями подолання бідності. Етапи впровадження стратегії подолання бідності. Світовий досвід боротьби з бідністю.

Адресна соціальна допомога сім'ям з низькими доходами. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Методика надання субсидій населенню. Динаміка отримувачів державної соціальної допомоги. Оцінка ефективності діючої системи соціальної підтримки сімей з низькими доходами і шляхи її вдосконалення.

Напрями реформування державної соціальної допомоги в Україні.

Тема 11. Державне пенсійне страхування і недержавні пенсійні фонди

Пенсія як соціально-політична категорія. Види пенсій та критерії їх призначення. Солідарна пенсійна система.

Порядок надання пенсій в Україні. Трудові та соціальні пенсії. Пенсії за особливі заслуги перед Україною. Законодавча база пенсійного забезпечення в Україні.

Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України. Динаміка диференціації розмірів пенсій в Україні за різними нормативними актами.

Державне пенсійне страхування: його суть і необхідність впровадження в Україні.

Створення трирівневої пенсійної системи — об'єктивна необхідність і стратегічне завдання пенсійного реформування.

Недержавні пенсійні фонди. Базові, страхові й додаткові пенсії.

Мета напрямки і завдання пенсійної реформи. Система пенсійного забезпечення в Україні після реформи. Етапи впровадження пенсійної реформи.

Досвід пенсійного реформування в інших країнах.

Тема 12. Основи формування соціальної політики підприємства

Необхідність посилення захисту населення на рівні підприємства. Поняття і правові основи соціальної політики підприємства.

Об'єкт соціальної політики підприємства (працюючі члени трудового, непрацюючі співробітники, що вийшли на пенсію або перебувають у відпустці (наприклад, декретній, навчальній тощо), члени родин працюючих і непрацюючих співробітників, інші громадяни, яким надаються добровільно соціальні послуги на благодійній основі.

Предмет соціальної політики підприємства, надання грошових і рівноцінних їм послуг працюючим членам колективу підприємства і тим співробітникам, що вийшли на пенсію.

Мета соціальної політики — створення нормальних умов праці та відпочинку для працівників; забезпечення їм безпеки на виробництві, у побуті, місці відпочинку; задоволення і розвиток потреб працівників; зміцнення здоров'я і збільшення тривалості їхнього життя; збереження екосистеми (повітряного басейну, ґрунту, водних ресурсів, флори і фауни).

Принципи та функції соціальної політики на підприємстві. Напрямки та механізми реалізації соціальної політики на підприємстві. Роль профспілок у соціальній політиці підприємства. Вивчення, аналіз і оцінка соціальної політики підприємства за допомогою соціального аудиту.

2 Варіанти завдань та методичні поради до виконання контрольної роботи

ВАРІАНТ 1

1. Соціальна політика як суспільна теорія і практика.
2. Мета та принципи соціальної політики в Україні.
3. Стан пенсійного страхування та необхідність реформування пенсійного забезпечення в Україні.

Методичні поради

1. Словосполучення соціальна політика міцно увійшло в термінологію не тільки професійних вчених і практиків, але й у широкий вжиток і являється одним із самих розповсюджених термінів у буденному житті усіх верств населення. Для того, щоб робити аналіз і давати обґрунтовані оцінки, необхідно чітко розуміти що це за явище.

Соціальна політика – багатогранний процес та структурно складне явище. Її треба розглядати як із теоретичного аспекту, так і з практичного.

Під соціальною політикою в практичному сенсі розуміють сукупність конкретних заходів та дій, направлених на життєзабезпечення населення.

Але в теоретичному аспекті (широкому сенсі) і з наукових позицій – це система взаємовідносин (взаємодій між соціальними групами, соціальними прошарками суспільства, в центрі яких головна мета – людина, її добробут, соціальний захист, соціальний розвиток і соціальна безпека населення в цілому. А це свідчить про те, що існує необхідність розібратися в основних категоріях і поняттях, що розкривають зміст соціальної політики.

2. В умовах переходу до ринкової економіки проблема побудови нової соціальної політики визначається як заходи із соціального захисту окремих категорій населення.

Головна мета соціальної політики в умовах соціально орієнтованої економіки – зняти всі обмеження вільної економічної діяльності, надати кожному члену суспільства можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності, одержувати дохід, поліпшувати добробут.

Зрозуміло, низку нагальних питань можна продовжувати, спрямовуючи зусилля на об'єкти соціальної роботи, піклування й активне співчуття та допомогу окремим групам населення.

Далі необхідно викласти стратегічні цілі соціальної політики на державному рівні.

Відповідно до стратегії соціальної політики визначаються основні принципи соціальної політики в Україні. Ці принципи описані у навчальному посібнику “Соціальна інфраструктура і політика” за ред. Ягодки А.Г. –К., 2000, «Соціальна політика» за ред. П. Шевчука// Львів 2003 р.. Необхідно обов’язково звертатися до нормативно-правових актів держави, які визначають зміст соціальної політики на даний період.

3. Україна відстає від країн пострадянського простору у проведенні пенсійної реформи і створенні адекватної ринковим умовам систем соціального захисту громадян, які втратили працездатність. З початку пенсійної реформи в 2004 р. більшість проблем в Україні залишаються невирішеними. А саме:

- низький розмір пенсій переважної більшості пенсіонерів і нерівні умови пенсійного забезпечення

- пенсійні видатки зростають випереджальними темпами порівняно з можливостями економіки щодо їх забезпечення

Отже, система пенсійного забезпечення потребує вдосконалення та подальшого реформування. Метою реформи пенсійної системи є посилення соціального захисту осіб, які втратили працездатність, забезпечення гідного рівня їх життя в результаті стійкого розвитку пенсійної системи на засадах збалансованості інтересів пенсіонерів та громадян, які працюють.

Для цього необхідно вирішити такі завдання:

- стабілізувати солідарну пенсійну систему;
- запровадити загальнообов’язкове накопичувальне й розвивати добровільне накопичувальне пенсійне страхування;
- поліпшити адміністрування пенсійної системи;

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.

10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 2

1. Соціальна держава, її основні характеристики. Державна соціальна політика.
2. Завдання соціальної політики України та напрями її здійснення.
3. Державна політика України у сфері праці та зайнятості населення.

Методичні поради

1. Соціальна держава – поняття, що підкреслює - соціальні проблеми являються пріоритетними для даної країни. Наприклад, ст.1 Конституції України проголошує, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною правовою державою.

Далі необхідно розкрити основні характеристики і принципи соціальної держави. Розкриваючи це питання можна зупинитися і на історії походження цього поняття, а також навести приклади функціонування соціальної держави (держави загального добробуту).

Однак, останнім часом все більше науковців та політиків визнають необхідність руху України до нових перспектив, а саме-до стану держави загального добробуту.

Державна загального добробуту – держава, яка прагне забезпечити кожному громадянину гідні умови існування, соціальної захищеності, а в ідеалі –приблизно однакові для всіх стартові можливості реалізації життєвих цілей, розвитку особистості.

Україна, як соціальна держава, повинна активно впроваджувати соціальну політику, спрямовану на створення умов для всебічного

розвитку особистості кожного громадянина, забезпечення реалізації прав і свобод.

2. Основні напрями соціальної політики як на державному, так і регіональному рівнях є складовою частиною ідеології державного будівництва, яка націлена на забезпечення прав і свобод людини, відтворення соціальних цінностей, соціальне партнерство, розвиток демократичних інститутів, самоврядування в суспільстві, формування державної стратегії для зупинення тенденції моральної та духовної деградації суспільства. Завдання і напрями соціальної політики України в узагальненому вигляді розкриті в документах держави: Указах Президента, постановах Кабінету Міністрів, рішеннях Верховної Ради, програмах які конкретизують та поглиблюють зміст соціальної політики на сучасному етапі.

Ви повинні назвати основні нормативно-правові акти за період з 2005 року і до сьогодні.

3. Відповідаючи на третє питання необхідно пам'ятати, що ринок праці – це система відносин, яка виражає попит і пропозицію робочої сили. Необхідно назвати умови виникнення ринку праці та елементи.

Суть зайнятості і безробіття розкривається такими категоріями як: трудові ресурси, працездатне населення, зайнятість населення, безробіття і т.д. Доцільно згадати про суть Державних програм зайнятості населення що були прийняті за часи незалежності України, а також Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”. Регулювання зайнятості в умовах переходу до ринкової економіки здійснюється в основному державою у відповідності до прийнятої політики зайнятості і включає правові та організаційні заходи, які теж необхідно розкрити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.

9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 3

1. Соціальна сфера суспільства, її склад та призначення.
2. Проблема бідності та шляхи її вирішення.
3. Система соціального обслуговування в Україні. Удосконалення системи захисту інвалідів, ветеранів війни та праці.

Методичні поради

1. Суспільство – дуже складна структура, що складається із багатьох сфер.

Соціальна сфера – одна із найважливіших у житті суспільства, в якій реалізуються соціальні інтереси всіх верств населення, відносини суспільства та особи, умови праці і побуту, охорони здоров'я і відпочинку.

До складу соціальної сфери входить соціальна інфраструктура.

Далі необхідно розробити структуру соціальної сфери і охарактеризувати основні галузі та види діяльності.

В умовах формування ринкової економіки на державі лежить обов'язок розбудови соціальної інфраструктури, яка створює можливості для соціального обслуговування населення, створює комфортність навколишнього середовища.

Зусилля і кошти держави обов'язково повинні спрямовуватися на створення умов для розвитку галузей освіти, охорони здоров'я, науки, культури, що вкрай необхідне для зміцнення фізичного та духовного здоров'я громадян нашого суспільства.

2. Бідність є результатом відмінностей щодо матеріального становища індивідів і сімей, а тому завжди існувала і існує у суспільствах, навіть у найрозвиненіших.

Сучасна наука визначає бідність як неможливість через нестачу коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу.

Боротьба з бідністю особливо гостро стоїть на порядку денному у країнах з перехідною економікою.

За оцінками зарубіжних експертів, станом на 1990р. в Україні бідними можна було вважати приблизно 11% населення. Нині внаслідок відомих економічних обставин частка бідних серед населення не лише зросла, а й з'явилася загроза появи застійної бідності, коли в бідних сім'ях немає надії вибратися з нужди.

За системним критерієм стан бідності визначається як за доходами на душу населення, так і за показниками функціонування соціальної сфери.

Далі необхідно проаналізувати програми подолання бідності в Україні, що прийняті за роки незалежності України.

3. Відповідаючи на це питання необхідно проаналізувати основні правові акти з цих проблем. Головними з них є: Закон України «Про соціальні послуги», Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» // Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Передбачається удосконалення розвитку системи життєзабезпечення і соціального обслуговування інвалідів, ветеранів війни та праці шляхом мережі реабілітаційних і територіальних центрів, надання передбачених законодавством пільг та гарантій, посилення ролі адресних пільг і допомоги.

Далі необхідно охарактеризувати основні види послуг, що існують в Україні для різних груп соціально вразливих категорій населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.

9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. – М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. – К., 2000.

ВАРІАНТ 4

1. Поняття соціальної політики. Різноманітність моделей соціальної політики.
2. Сутність соціального партнерства та його значення для соціальної політики.
3. Соціальна безпека людини як основне завдання соціальної політики.

Методичні поради

1. Поняття “соціальна політика”, або соціальне адміністрування, з’явилося не так давно. Перші теоретичні концепції соціальної політики виникли на зламі ХІХ – ХХ ст., починаючи з праць Союзу соціальної політики. У цих працях визначалося, що соціальна політика має бути спрямована на поліпшення умов життя людей і запобігання революційних потрясінь.

Сучасні системи соціальної політики сформувалися у розвинутих країнах в основному на початку 40-х років. Важливим документом, що регулює соціальну політику, стала Європейська соціальна хартія (1961р.), яка проголосила право людини на соціальний прогрес.

Не існує визнаного або найширше вживаного визначення соціальної політики. В більшості визначень поняття соціальна політика пов’язане з

низкою заходів уряду та ін. організацій, спрямованих на підвищення добробуту і задоволення потреб як найменш захищених груп і індивідів, так і населення в цілому.

Аналіз реалізації соціальної політики у світі дозволяє виділити два основних напрямки:

- сакральні-патерналістське
- ліберальне.

Відповідно до них формуються основні моделі соціальної політики. Існують різні варіанти класифікацій моделей соціальної політики.

Одним із них є поділ на такі моделі:

- соціал-демократична;
- корпоративна;
- ліберальна.

Наведіть інші варіанти і дайте характеристику кожній моделі.

2. Соціальне партнерство являється специфічною формою суспільних відносин.

Соціальне партнерство – це взаємодія суб'єктів соціальної політики по збереженню, зміні соціального становища населення і окремих його складових частин, по вирішенню проблем у соціальній сфері, що впливають на соціальне становище населення в цілому, а також окремих його груп.

Головна мета соціального партнерства – залучити якомога більше різних організацій в процес соціально-економічного розвитку суспільства.

Суб'єктами соціального партнерства є – наймані робітники, роботодавці та держава.

Відповідно, організаціями, що представляють їх інтерес виступають профспілки, об'єднання роботодавців, уряд, а також органи місцевого самоврядування.

Соціальне партнерство в Україні, як і в інших країнах, базується на єдиних принципах, що сформульовані в документах Міжнародної організації праці (МОП), Ради Європи, в законодавчих та нормативно-правових актах країн світового співтовариства.

Радою Європи розроблені і прийняті більш ніж 100 конвенцій та угод, що стосується різноманітних сторін соціального партнерства.

3. Політика соціальної безпеки покликана створювати умови для нормального функціонування систем соціального життєзабезпечення населення, регулювання соціальних відносин, збалансування та недопущення соціальних деформацій, які можуть спричинити соціально-політичну нестабільність та загальмувати соціально-економічний розвиток держави.

Близьким до поняття «соціальна безпека» є «соціальна захищеність»- «рівень(ступінь) забезпеченості суспільством (державою) на випадок імовірних, але таких, що не підлягають передбаченню, життєвих

неприємностей (хвороба, нещасний випадок, стихійне лихо)»Метою соціальної захищеності є полегшення життя членів суспільства у випадках, коли вони не змогли передбачити, уникнути чи підготуватися до лиха. Окремим, компонентом соціальної захищеності є проблема соціальної безпеки в умовах економічної кризи, інфляції, безробіття. Соціальна захищеність характеризується параметрами системи соціального захисту, соціальної безпеки; ступенем забезпечення соціальних прав людини; реалізацією принципу соціальної справедливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 5

1. Основні суб’єкти – інститути соціальної політики.
2. Інструменти соціальної політики.

3. Соціальні допомоги як важливий напрямок соціального захисту населення.

Методичні поради

1. Соціальні суб'єкти–інститути – це організаційні структури (органи, організації, рухи), які представляють на ділі або на словах інтереси тих або інших елементів соціальної структури суспільства (первинних соціальних суб'єктів) – соціальних груп, соціальних спільностей.

Серед соціальних суб'єктів–інститутів необхідно розрізняти:

- інститути – реальні представники (соціальні сили)
- інститути – формальні представники (формальні суб'єкти)
- державні суб'єкти – інститути
- недержавні суб'єкти–інститути.

Недержавні суб'єкти–інститути соціальної політики – це один із типів організаційних структур демократичного (громадянського) або перехідного до нього суспільства. Це організації, органи, рухи, які являються реально значними соціальними силами, які представляють інтереси соціальних груп і соціальних спільностей, що займають підлегле становище в суспільстві.

Це органи, організації і рухи, які діють самостійно, тобто незалежно від структур, що представляють інтереси соціальних груп, що займають у суспільстві панівне становище, в тому числі незалежно від державних органів влади та управління.

2. Соціальна політика, як будь-яка інша діяльність, для досягнення своїх цілей може використовувати певний набір інструментів.

Ганслі Теренс у книзі “Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки” (К., 1996) запропонував класифікацію інструментів соціальної політики. Серед них:

- фінансові трансфери; - не фінансова, безготівкова або близька до готівки допомога; - оподаткування; - податкові пільги; - кредити на оплату послуг; - консультування, рекомендації та заохочення бажаної діяльності; - заборона або обмеження; - угоди, інформація; - правові статуси; - заходи стосовно взаємодії груп та установ; - право на приватні вимоги захист; - вторинні ефекти інших галузей політики; - спеціальні стягнення;

Поєднання різних інструментів допомагає розв'язати проблему комплексно: попередити її виникнення в майбутньому та вплинути на вже існуючі наслідки.

3. Соціальні проблеми, викликані перебудовою країни, зміною принципів та організації системи соціального захисту в Україні, обумовили появу нових соціальних ризиків (малозабезпеченість, бідність,

безробіття), від яких людина потребує соціального захисту, нових видів та форм соціального захисту.

Масового поширення набуває інститут соціальних допомог. За останнє десятиріччя в Україні кардинально змінилася система соціальних допомог. В складних економічних умовах застосувались заходи спрямовані на пом'якшення негативних наслідків безробіття, втрати матеріальних засобів до існування, на посилення підтримки сімей з дітьми, інвалідів, пенсіонерів.

Створення досконалого законодавства про соціальні допомоги, належного рівня гарантування здійснення права на соціальні допомоги є важливою складовою процесу становлення України як правової і соціальної держави.

Далі необхідно класифікувати соціальні допомоги (основні види допомог, що існують відповідно до законодавства України).

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.

ВАРІАНТ 6

1. Поняття державних стандартів і нормативів.
2. Соціальні відносини як об'єкт соціальної політики.
3. Особливості соціального страхування в Україні.

Методичні поради

1. ЗУ «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» дав визначення основних понять у сфері соціальної стандартизації. Слід розрізняти державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії.

Формування державних соціальних стандартів і нормативів здійснюється за такими принципами: забезпечення визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного; законодавчого встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів; диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до визначення нормативів; наукової обґрунтованості норм споживання та забезпечення; урахування вимог норм міжнародних договорів України у сфері соціального захисту та трудових відносин.

2. Пріоритетною складовою соціальної політики є створення умов для функціонування та розвитку соціальних відносин. Основне завдання соціальної політики в зазначеній сфері полягає в цілеспрямованому впливі на багатогранні зв'язки, що відбуваються в системі соціальних відносин, з метою підтримання й посилення їх упорядкованості, сталості. Мета соціальної політики як чинника розвитку соціальних відносин – створити умови для оптимального, самовідновлювального процесу соціодинаміки соціальної сфери життєдіяльності суспільства, для найповнішої самореалізації особистістю власного соціального потенціалу, сутнісних сил.

3. У літературі зустрічаємо такі визначення поняття, що розглядається: «Соціальне страхування – система правових, економічних та організаційних заходів, покликаних компенсувати окремі види соціальних ризиків», або: «Соціальне страхування – система правових, економічних і організаційних заходів, необхідних для компенсації доходу працівника у випадках втрати працездатності чи роботи».

Серед основних функцій соціального страхування найчастіше називаються:

-формування грошових фондів, з яких компенсуються втрати;

- формування чисельності та структури трудових ресурсів;
- скорочення розриву між рівнями матеріального забезпечення працюючих та непрацюючих громадян;
- сприяння вирівнюванню життєвих рівнів представників різних соціальних груп суспільства, не залучених до трудового процесу.

Отже, важливим завданням соціального страхування в державі є забезпечення перерозподілу відповідальності у фінансуванні системи соціального захисту населення між державою, підприємцями та громадянами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 7

1. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт.

2. Соціальна політика як чинник реалізації сім'єю своїх основних функцій.
3. Проблеми безробіття та шляхи їх вирішення.

Методичні поради

1. Законом України від 18 серпня 1999 р. «Про прожитковий мінімум» запроваджено соціальний норматив «прожитковий мінімум», який застосовується для:

- загальної оцінки рівня життя, що є підставою для реалізації відповідної соціальної політики і розробки державних соціальних програм;
- встановлення розмірів мінімальних заробітної плати і пенсій за віком, визначення розмірів соціальних допомог і виплат, які надаються до чинного законодавства;
- визначення права для призначення соціальної допомоги;
- встановлення неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- формування державного бюджету України і місцевих бюджетів.

2. В основі нової філософії соціальної політики регулювання сімейно-шлюбних відносин має стати політика, спрямована на посилення ролі сім'ї як соціального інституту (нині триває процес її послаблення), створення умов для формування економічних, соціальних, духовних, правових основ для утвердження свободи сімейно-шлюбних відносин, сімейної незалежності, стабільності й цілісності її розвитку. Пріоритетом такої політики є формування умов для відтворення природно-історичного характеру функціонування сімейно-шлюбних відносин, які були в адекватні сучасним реаліям суспільного буття, загальним демократичним тенденціям його розвитку. Така політика має передбачати створення умов для формування таких зв'язків і взаємозв'язків у системі сімейно-шлюбних відносин, які б відповідали сучасній системі прогресивних цінностей і норм сімейної організації суспільного буття на всіх етапах життєвого циклу сім'ї.

3. Безробіття – незайнятість працездатного населення в суспільному виробництві, однак яке бажає мати роботу для задоволення особистих і суспільних потреб, це явище, за якого частина економічно активного населення не може використати свою робочу силу.

До категорії безробітних за визначенням міжнародної організації праці (МОП) відносяться індивіди, які:

- 1) не мають роботи на даний момент;
- 2) здійснюють конкретні та активні спроби знайти роботу;
- 3) в даний момент готові приступити до роботи.

Явище безробіття найчастіше має негативні наслідки як на суспільному (державному) рівні, так і на рівні конкретної особистості. З соціально-економічної точки зору, ріст безробіття свідчить про загальні

негаразди в економіці, помилки в економічному розвитку держави, її дестабілізації. Для окремої людини безробіття перш за все означає втрату постійного та регулярного доходу, що різко знижує можливості задоволення основних потреб, виникнення цілої низки економічних та соціально-психологічних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. –М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 8

1. Поняття та загальна характеристика єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЗДСС) за законодавством України.
2. Концепція людського розвитку: сутність і зміст.
3. Організаційно-правова структура соціальної політики і соціального захисту України.

Методичні поради

1. З 01.01. 2011 року вступив у силу ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2010 р. Згідно цього Закону єдиний внесок на ЗДСС – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи ЗДСС в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами ЗДСС.

Отже, з 01.01.2011 року замість чотирьох платежів до Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонду соціального страхування від нещасного випадку сплачується один – єдиний соціальний внесок.

Обліком платників єдиного внеску, забезпечення збору та веденням обліку страхових коштів, контролем за повнотою та своєчасністю їх сплати, веденням Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування займається Пенсійний фонд України. Потім ці суми розподіляються серед фондів соціального страхування.

2. Концепція людського розвитку передбачає розширення можливостей людей поліпшити свій добробут, зміцнити своє здоров'я, одержати кваліфікацію, збагатити себе духовно і почувати себе безпечно. Все це потребує створення відповідних умов і середовища (насамперед соціального). Важливу роль у цьому відіграють політичні, соціальні та інші інституції, оскільки саме вони створюють громадянам суспільства умови, за яких вони можуть управляти своїм життям.

Людський розвиток відбувається за двома основними напрямками:

- набуття якісних показників (продовжена тривалість достойного життя, професіоналізм, високий рівень освіти тощо);
- використання набутих якісних показників (для праці, відпочинку, культурних, соціальних і політичних цілей).

Обидва напрями повинні бути збалансовані.

3. Розгляд організаційно-правової структури національної системи соціального захисту вказує на її комплексність. На підставі законів та інших нормативних актів формуються державні виконавчі та самоврядні органи управління соціальною політикою, регламентуються їхні відносини з недержавними організаціями, що діють у царині соціального захисту, та з самим населенням. Чинне законодавство обумовлює формування відповідних коштів, призначених для соціального захисту, а також підготовку кадрового потенціалу соціальних працівників, що працюють у системі як державних, так і недержавних установ цієї галузі. Особливе значення для ефективного функціонування інститутів соціального захисту мають його сучасне наукове, методичне та інформаційне забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. – М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

ВАРІАНТ 9

1. Охарактеризувати рівні системи пенсійного забезпечення в Україні.
2. Людина як суб'єкт соціальної політики.
3. Соціальний захист людей з функціональними обмеженнями.

Методичні поради

1. В Україні як і в багатьох країнах світу існує трирівнева система пенсійного забезпечення

I рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (солідарна система), базується на засадах солідарності й субсидіювання та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду. Солідарність означає, що пенсії працівників, які завершили трудову діяльність, фінансує нинішнє покоління працівників, яке, у свою чергу, сподівається на фінансування своїх пенсій наступним поколінням.

II рівень (в Україні ще не працює) – накопичувальна система, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

III рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що забезпечується на засадах добровільної участі громадян та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень і яка забезпечує застрахованій особі після виходу на пенсію отримання, крім пенсії за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, додаткової пенсії шляхом добровільних пенсійних внесків до недержавних фондів.

2. Неодмінною умовою оптимізації процесів соціального розвитку, здійснення ефективної соціальної політики є формування умов для утвердження самостійності людини, свободи вибору нею напрямків і форм самореалізації у сфері як соціального буття, так і суспільного взагалі. Збагачення процесу соціального розвитку, виявлення нових концептуальних засад соціальної політики можливі лише за умови, що особистість, індивідуальність перетвориться з об'єкта соціального розвитку, соціальної політики, соціальної безпеки на активний, творчий суб'єкт цього процесу, який самореалізує власний багатий соціальний потенціал на багатогранних самодіяльних засадах.

3. Одним із важливих напрямків соціальної політики держави на сьогодні є соціальний захист людей з функціональними обмеженнями. Світова спільнота відмовилась від вживання поняття «інвалід» на користь «люди з функціональними обмеженнями». Так термін «інвалідність» у

Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів, прийнятих у грудні 1993 р. Генеральною асамблеєю ООН, визначається як «наявність різнобічних функціональних обмежень». Люди можуть стати інвалідами внаслідок фізичних, розумових, сенсорних дефектів, стану здоров'я чи психічних захворювань, що за своїм характером бувають постійними або тимчасовими. Обмеження життєдіяльності – повна або часткова втрата здатності здійснювати самообслуговування, пересування, орієнтацію, спілкування, контроль за своєю діяльністю, а також можливості займатися трудовою діяльністю.

Ставлення до громадян з обмеженими можливостями є характерною ознакою цивілізованості держави та її демократичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. –К., 1996.
2. Загальна декларація прав людини //Право людини: міжнародні договори України, декларації, документи. –К., 1992.
3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” //Людина і праця. – 2000, №7.
4. Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003.
5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9.07.2003.
6. Боб Дікон, М.Халс. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту. –К., 1999.
7. Волгин Н.А. Социальная политика. –М., 2002.
8. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки.
9. Зайнышев О.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. – М., 1996.
10. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. //Соціальна політика і соціальна робота. –1997. -№1.
11. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. //Соціальна робота в Україні: перші кроки/ під ред. В.Полтавця. –К., КМА, 2000.
12. Мигович І.І. Соціальна робота: Вступ до спеціальності. – Ужгород. – 1997.
13. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України. –К., 1999, 2000, 2001.
14. Социальная работа: Словарь-справочник /Под ред. Филоненко. –М., 1998.
15. Скуратівський А.В., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. –К., 2003.
16. Фирсов Н.В., Студенова Е.Т. Теория социальной работы: учебное пособие для вузов. –М., 2000.
17. Холостова Е.И. Социальная политика. –М., 2001.
18. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. –К., 2000.

3 Рекомендована література

1. Базиліук П. В. Соціальний захист населення. — К.: Знання, 1992. — С. 100.
2. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. Переклад з англ. - К.: Основи, 1996.-238 с.
3. Гірник А. М. Посередництво в трудових конфліктах. — К., 1998. - 52 с.
4. Головаха Є. Соціальний захист населення і соціальна політика в Україні //Соціальна політика і соціальна робота. - 1996.- №1 .-С.39-43.
5. Гриненко А. М. Тексти лекцій з курсу «Соціальна політика». — К.: КНЕУ, 2001. — 56 с. (Електронний варіант).
6. Данюк В. М. та ін. Соціальне партнерство на ринку праці. — К.: Видво Центру соціальних досліджень ім. В. Старосольського, 1998. — 152 с.
7. Данюк В. М., Колот А. М. Управління трудовими ресурсами: Навч.-метод. посібник. — К.: Політвидав України, 1991. — 103 с.
8. Жмир В.Ф. Соціальна держава, соціальна політика, соціальна робота. (Спроба концептуального аналізу). //Соціальна політика і соціальна робота.- 1997.-№1.- С.7-11.
9. Зайнышев З.Г. Взаимосвязь социальной политики и социальной работы. (Библиотечка социального работника).- М.: Издательство "Союз", 1994.-22 с.
10. Законодавство України про пенсійне забезпечення. /Відповідальний ред. О.Г.Кулик, - К.: Юрінком Інтер, 1999.- 400 с.
11. Іванова О.Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. К.: ВД «КМ Академія», 2003. -107 с.
12. Лесин В. Соціальне партнерство - перший крок на шляху до процвітання країни. //Соціальний захист. - 2000.- №9.- С.35-37.
13. Ляшенко В. Конвенція ООН про права дитини та діти-інваліди. //Соціальний захист. - 2000.- №1.- С.29-33.
14. Мигович І.І. Соціальна робота. (Вступ до спеціальності).- Ужгород, 1997.-190 с.
15. Надточій Б. На шляху пенсійної реформи //Соціальний захист.-2000.- №8.-С.44-49.
16. Новікова О. Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи розв'язання. //Соціальна політика і соціальна робота.-1998.- №1-2- С.5-14.
17. Поль Спікер Соціальна політика: теми та підходи. – Фенікс, К, 2000. – 400 с.
18. Праця та соціальна політика в Україні: Збірник аналітично-статистичних матеріалів Міністерства праці та соціальної політики України.- К.: "Соцінформ", 1999.

19. Рамон Шуламїт. Західна і Східна Європа: соціальна робота і соціальна політика. //Соціальна робота в Україні: перші кроки /Під редакцією В.Полтавця.-К.: Видавничий дїм "КМ Академія", 2000.- С.7-
20. Семигіна Т.Робота в громаді: практика й політика. К.: ВД «КМ Академія», 2004.
21. Скуратівський В., Палій О.М. Основи соціальної політики. К.: МАУП, 2002.- 200 с.
22. Управление социальной сферой. /Под редакцией 27. В.З.Гордина.- Издательство Санкт-Петербургского ГУЗІФ, 1998.- СІ 1-32.
23. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы. Учебное пособие для Вузов.- М.: МГСУ, 2000.-С.136-170.
24. Шевчук П.І.Соціальна політика. Львів: Світ, 2003. - 400 С.
25. Шклярєвський Ю.О. Проблеми формування регіональної соціальної політики. //Соціальний захист. Інформаційний бюллетень, 1997.-№1.
26. Шляхтун П. Ні кроку назад! Про державну соціальну політику в ринкових умовах. //Віче.-1999.- №3.-СІ 15-123.
27. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. К.: КНЕУ, 2000. - 212 с.
28. Heinz Lampert Lehrbuch der Sozialpolitik. – 3 Anlag, Verlag: Berlin, New-York, Tokio. – 1994. – 470 s.
29. Labour markets and social Policy in Central and Eastern Europe, ed. by N. Barr, Oxford University Press, 1994. – 387 p.
30. The Ukrainian Challenge: Reforming labour market and social policy, Budapest, Central European University Press, 1995. – 318 p.
31. World Employment 1996/97 National Policies in a Global Context – Geneva, ILO, 1996. – 212 p.
32. Roberts M. J. Getting Health Reform Right: A Guide to Improving Performance and Equity / M. j. Roberts et al. – Oxford: University press, 2004. – 332 p.
33. Walt G. Health Policy: An Introduction to Process and Power / G. Walt. – London and New Jersey: Zed Books, - 240 p.

4 Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Поняття й сутність соціальної політики.
2. Поняття й визначення термінів «соціальні потреби», «соціальні відносини».
3. Суть категорій «соціальне управління» і «соціальна політика».
4. Суть категорій «соціальні нормативи» і «соціальні стандарти».
5. Соціальна політика та її зв'язок з економічною політикою держави.
6. Мета і специфіка соціальної політики в різних економічних системах.
7. Принципи і механізми реалізації соціальної політики.
8. Роль держави та її інститутів у розробці й реалізації соціальної політики.
9. Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем.
10. Основні напрямки соціальної політики та їх характеристика.
11. Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики.
12. Суб'єкти, об'єкти, принципи та механізми реалізації соціальної політики.
13. Роль держави в реалізації соціальної політики.
14. Генезис соціальної держави (історичний аспект).
15. Взаємозв'язок дисципліни «Соціальна політика» із суміжними дисциплінами.
16. Соціальна політика і соціальна справедливість.
17. Погляди на соціальну справедливість і їх суть.
18. Соціальна політика в командно-адміністративній і ринковій системах господарювання: загальне і відмінне.
19. Характеристика моделей соціальної політики в державах з ринковою економікою.
20. Соціальні стратегії економічних реформ в Україні.
21. Соціальні наслідки та причини загострення соціальних проблем в Україні в результаті реформ.
22. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні.
23. Стратегії, цілі і пріоритети в соціальній політиці.
24. Пріоритетні напрями соціальної політики України в перехідний до ринку період.
25. Соціальні нормативи як відправна точка формування соціальної політики.
26. Структура, класифікація і характеристика соціальних нормативів.
27. Державні соціальні стандарти — основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики.
28. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт.
29. Принципи, цілі і завдання соціальної стандартизації.
30. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні.
31. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій.

32. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань.
33. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні.
34. Соціальна сфера як підсистема суспільного організму і її роль у вирішенні соціальних проблем.
35. Галузі соціальної сфери та їх структура.
36. Напрямки діяльності галузей соціальної сфери.
37. Сучасний стан і проблеми розвитку соціальної сфери в Україні.
38. Сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення», «соціальна допомога» і «соціальна підтримка» та взаємозв'язок між ними.
39. Співвідношення соціального захисту та його складових.
40. Необхідність соціального захисту в умовах ринкової економіки.
41. Принципи, на яких будується система соціального захисту в соціально орієнтованій ринковій економіці.
42. Соціальний захист як система. Об'єкти і суб'єкти соціального захисту.
43. Види подій, що вимагають соціального захисту та організаційно-правові форми його реалізації.
44. Загальна характеристика основних складових соціального захисту населення.
45. Характеристика категорії «економічно активне населення» та об'єктивна необхідність соціального захисту цієї категорії населення.
46. Схема соціального захисту економічно активного населення.
47. Захист населення від безробіття та захист безробітних.
48. Фонд страхування у разі безробіття.
49. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів.
50. Соціально-трудова конфлікт, його суть і місце у системі соціальних протиріч.
51. Суть і різновиди соціально-трудова конфліктів.
52. Причини та функції соціально-трудова конфліктів.
53. Методи управління соціально-трудова конфліктами, які сприяють їх подоланню.
54. Стратегії переговорів у вирішенні конфліктів соціально-трудова характеру.
55. Соціальне партнерство, його примирна функція у справі досягнення злагоди в колективному трудовому спорі (конфлікті).
56. Захист соціально вразливих категорій населення як пріоритетний напрямок соціальної політики і соціального захисту.
57. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки і захисту соціально вразливих категорій населення.
58. Державна молодіжна політика.

59. Гарантії соціального захисту молодих громадян.
60. Фінансування молодіжної соціальної політики.
61. Центри соціальних служб для молоді (ЦССМ) та напрями їх діяльності.
62. Види соціальних послуг для молоді в ЦССМ.
63. Державна допомога сім'ям з дітьми та її види.
64. Форми соціального захисту багатодітних матерів і неповних сімей.
65. Специфічні правові гарантії соціального захисту окремих соціально вразливих верств населення.
66. Оцінка сучасного стану та пріоритетні напрямки вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.
67. Поняття інвалідності, її причини та види.
68. Сутність соціальної політики стосовно інвалідів.
69. Правові засади й основні складові соціального захисту інвалідів в Україні.
70. Соціально-побутові заходи та медико-соціальні аспекти захисту інвалідів.
71. Гарантії працевлаштування інвалідів.
72. Розвиток нетрадиційних, гнучких форм зайнятості інвалідів.
73. Реабілітаційні програми і заходи щодо активізації життєдіяльності інвалідів.
74. Пенсійне забезпечення інвалідів.
75. Доходи населення та їх соціально-політичні виміри.
76. Основні форми, джерела та види доходів населення.
77. Прожитковий мінімум як основа соціальних гарантій доходів населення.
78. Прожитковий мінімум, мінімальний споживчий бюджет, межа малозабезпеченості.
79. Поняття та методологічні підходи до оцінки бідності.
80. Межа, рівень та глибина бідності.
81. Крайня форма бідності.
82. Причини появи та прогресування бідності в Україні.
83. Світовий досвід боротьби з бідністю.
84. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
85. Пенсія як соціально-політична категорія.
86. Види пенсій та критерії їх призначення.
87. Солідарна пенсійна система.
88. Порядок надання пенсій в Україні.
89. Трудові та соціальні пенсії. .
90. Законодавча база пенсійного забезпечення в Україні.
91. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України.
92. Державне пенсійне страхування, його суть і необхідність упровадження в Україні.

93. Створення трирівневої пенсійної системи — об'єктивна необхідність і стратегічне завдання пенсійного реформування.
94. Недержавні пенсійні фонди.
95. Мета, напрями і завдання пенсійної реформи.
96. Система пенсійного забезпечення в Україні після реформи.
97. Етапи впровадження пенсійної реформи.
98. Поняття і правові основи соціальної політики підприємства.
99. Об'єкт, предмет і мета соціальної політики підприємства.
100. Принципи та функції соціальної політики на підприємстві.
101. Напрямки та механізми реалізації соціальної політики на підприємстві.
102. Роль профспілок у соціальній політиці підприємства.